

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสและสี่อำเภอในจังหวัดสงขลา กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า เป็นหน่วยงานหลักในการแก้ปัญหาในระดับพื้นที่ปฏิบัติงานภายใต้แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาล ได้แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติด้วยการใช้นโยบายสานใจสู่สันติ เป็นตัวขับเคลื่อนการแก้ปัญหาโดยอาศัยแนวความคิดการต่อสู้เพื่อเอาชนะสงครามประชาชน ด้วยการหยุดยั้ง ชัดขวาง และทำลายยุทธศาสตร์ 7 ขั้นตอน และโครงสร้างการบริหารของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง 7 ฝ่าย ด้วยการกำหนดแผนปฏิบัติงานสำคัญและเร่งด่วน 5 งานหลัก 2 งานเสริม และ 4 งานสนับสนุน มุ่งเน้นบูรณาการงานด้านการข่าวเพื่อรักษาความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินและภัยแทรกซ้อน ปฏิบัติการเชิงรุก เปิดแผนยุทธการต่อเป้าหมายในพื้นที่และบุคคลเพื่อควบคุมพื้นที่และจำกัดเสรี ผู้ก่อเหตุรุนแรง การป้องกันการก่อเหตุรุนแรงบนเส้นทาง วางระบบการรักษาความปลอดภัยบุคลากรครู และสถานศึกษาจนกว่าครูคนสุดท้ายจะกลับถึงบ้าน บูรณาการร่วมกับทุกส่วนราชการในการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุ รักษาความปลอดภัยเขตชุมชนเมือง สร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน ร่วมกับส่วนราชการจังหวัดและ 17 กระทรวง 66 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด ด้านซ้อนด่าน และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ บูรณาการกำลังร่วม 3 ฝ่าย คือ ทหาร ตำรวจ และฝ่ายปกครอง เพื่อดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแทรกซ้อนจากธุรกิจผิดกฎหมายที่สนับสนุนและเกื้อกูลต่อการก่อเหตุรุนแรงที่สำคัญ เช่น น้ำมันเถื่อน ยาเสพติด ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งมิติสุขภาพ ผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมรายได้ และการสร้างสภาวะที่เกื้อกูลต่อการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง โดยการสร้างความเข้าใจ อำนวยความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน (ธีระพงษ์ เย็นอุทก, 2557)

เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับตั้งแต่เหตุการณ์แรก ปล้นปืนจากกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 ถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลา 10 ปีเต็ม สร้างความสูญเสียทั้งชีวิต ทรัพย์สิน โอกาสในการดำรงชีวิต และการพัฒนาทุกรูปแบบ ซึ่งพบว่า เกิดเหตุการณ์รวมทั้งหมด 8,540 ครั้ง มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 15,317 คน (เว็บสารสนเทศสุขภาพไทย, 2556)

ตาราง 1 สถิติการบาดเจ็บและการสูญเสีย ระยะเวลา 10 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบ	เสียชีวิต (คน)	บาดเจ็บ (คน)	รวม (คน)
เจ้าหน้าที่ทหาร	499	2,429	2,928
เจ้าหน้าที่ตำรวจ	312	1,159	1,471
อาสาสมัครดินแดน	181	357	538
บุคลากรทางการศึกษา	187	191	378
เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง	200	132	332
ผู้นำศาสนา, ประชาชน	3,574	5,601	9,175
ผู้ก่อเหตุรุนแรง	399	96	495
ผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตรวมทั้งสิ้น		15,317	

ที่มา : เว็บไซต์สารสนเทศสุขภาพไทย (2556)

ภายใต้สถานการณ์ความรุนแรงที่ต่อเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ รื้อรังส่งผลให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหาภาวะ สุขภาพจิตโดยเฉพาะทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต้องพบเจอกับความกดดัน หลากหลายรูปแบบสะสมเป็นเวลายาวนานส่งผลให้มีปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมา บางรายมี ปัญหาทางด้านสภาพจิตใจที่เป็นผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง ที่เรียกว่าความเครียดทางจิตใจ เนื่องจากการสู้รบ (Combat stress) จากการศึกษาของ อิศรา รัชกุล (2554) เกี่ยวกับ ภาวะ สุขภาพจิตและทัศนคติของกำลังพลกองทัพบกที่ปฏิบัติภารกิจในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ใน เดือนที่สามของการปฏิบัติงาน พบว่า กำลังพลมีความเครียดจำนวน 155 ราย (ร้อยละ 61.50) มีภาวะเสี่ยง ต่อการเกิดโรคซึมเศร้า จำนวน 85 ราย (ร้อยละ 34.55) มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น จำนวน 48 ราย (ร้อยละ 19.76) มีกำลังพลที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากปัญหาเรื่องเครียดจำนวน 113 ราย (ร้อยละ 45.93) องค์การอนามัยโลกรายงานว่า ประชากรโลกราว 1 ล้านคนฆ่าตัวตายในทุกๆปี เฉลี่ย 3,000 รายต่อวัน ในช่วง 45 ปีที่ผ่านมา อัตราการฆ่าตัวตายในโลกเพิ่มขึ้นร้อยละ 60 และพยากรณ์ว่า ภายในปี 2563 จะมีคนที่ฆ่าตัวตายจำนวนปีละ 1.5 ล้านคน (หวาน ศรีเรือนทอง และคณะ, 2554) เช่นเดียวกับรายงานข่าวของ นิวส์แม็กซ์ ระบุว่า ปี 2013 มีสมาชิกหน่วยรบพิเศษต่างๆของสหรัฐฯฆ่าตัว ตายสูงถึง 284 คน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นการฆ่าตัวตายของสมาชิกหน่วยซีล และหน่วยเรนเจอร์ มากที่สุด (วิลเลียม แม็คเรเวน, 2558) ดังนั้นภาวะสุขภาพจิตที่เสียสมดุลก่อให้เกิดผลกระทบที่แสดงออกถึงอาการ ทางกายและทางใจได้ เช่น นอนไม่หลับ วิตกกังวล บกพร่องทางสังคม มีอาการซึมเศร้าที่รุนแรง (แสงเทียน ศรี วิชัย, 2551 ; พัชรี ลิ้มปะพันธุ์, 2551) บางครั้งอาจนำไปสู่พฤติกรรมการทำร้ายตนเองและผู้อื่นได้ ดังเช่น เหตุการณ์เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2557 เวลา 19.00 น. ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธร หนองจิกได้รับแจ้งมี

เหตุยิงกันที่หน่วยเฉพาะกิจปัตตานี ต.บ่อทอง อ.หนองจิก จ.ปัตตานี จากการสอบสวนเบื้องต้นทราบว่า ทหารราบจากภาคอีสานลงมาปฏิบัติราชการสนามที่หน่วยเฉพาะกิจปัตตานี มีอาการเมา พุดจาเสียงดัง อะอะโวยวาย ทะเลาะวิวาท จนเกิดมีอารมณ์ เป็นเหตุให้มีการกราดยิงผู้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงานและ ตัดสินใจฆ่าตัวตาย ทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวน 2 นาย เสียชีวิต 3 นาย (มานิตย์ ยิ้มซ้าย, 2557) ความเครียดทางจิตใจเหล่านี้มักเกี่ยวข้องกับการจากบ้านและเพื่อน ขาดสังคมและความเบื่อหน่ายจึงมัก ผ่อนคลายโดยการดื่มสุราหรือใช้สารเสพติดมักเป็นผลให้เกิดการกระทำผิดวินัย เป็นการสูญเสียกำลังพล ในค่ายทหาร (Garrison casualty) (วีระ เชื่องศิริกุล, 2554) สอดคล้องกับการศึกษาของ ชนะ ณะสาร และคณะ (2553) พบว่า ผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาเดิมแตกต่างกันมีภาวะสุขภาพจิตแตกต่างกัน ปัญหาสุขภาพจิตจึงเป็นปัญหาที่สำคัญ พบว่า มากกว่าร้อยละ 1 ของการตายของประชากรโลกเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเจ็บป่วยทางจิต (อภิชัย มงคล, ทวี ตั้งเสรี, และ ภัสรา เซษฐโชติ, 2543) ซึ่งสอดคล้องกับสถิติการฆ่าตัวตายของข้าราชการตำรวจ จากการเปิดเผยข้อมูล ของ พล.ต.อ.สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เผยข้อมูลตำรวจฆ่าตัวตายตั้งแต่ปี 2551-2556 มีจำนวน 172 นาย เฉลี่ยตาย ปีละ 29 นาย โดยปี 2555 มีการฆ่าตัวตายมากที่สุดถึง 47 นาย และยังพบว่าตั้งแต่ มกราคม – พฤศจิกายน 2557 มีตำรวจฆ่าตัวตายจำนวน 34 นาย (สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง, 2557) การมีสุขภาพจิตดีจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อลดปัญหาภาวะสุขภาพจิต จากข้อมูลกรมสุขภาพจิต พบว่า มีผลกระทบต่อระบบบริการสาธารณสุขอย่างชัดเจน โดยจำนวนบุคลากร เฉลี่ยต่อสถานีนอนารมียังมีจำนวนลดลง กิจกรรมเชิงรุกในด้านการรักษาการตรวจเยี่ยมผู้ป่วยในพื้นที่ลดลง ร้อยละ 60 เมื่อเทียบกับช่วงก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบ ทั้งยังมีผลกระทบต่อบุคลากรการแพทย์ ทัศนคติแพทย์อยู่ในภาวะขาดแคลนค่อนข้างสูงถึงร้อยละ 50 สำหรับผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน พบว่ามีผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ผู้ป่วยในกลุ่มอาการที่เกิดจากภาวะเครียดมาเข้ารับบริการเพิ่มมากขึ้น แตกต่างจากสมัยก่อนที่จะเป็นการรักษาอาการป่วยทั่วไป ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเหตุการณ์ความไม่สงบส่งผลให้ ประชาชนเกิดโรคเรื้อรังและโรคไม่ติดต่อเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มของการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะความเครียดที่เกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่ผ่านมาหลายปี (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิต คือ ความยืดหยุ่นทนทานและการสนับสนุนทางสังคม และเป็นปัจจัยปกป้องที่ช่วยป้องกันการเกิดปัญหาทางสุขภาพจิต การเพิ่มปัจจัยปกป้องเป็นการสร้างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง มีการมองมุมบวกสร้างทักษะการสื่อสารและแสดงออกที่เหมาะสม สามารถจัดการกับความรู้สึกและแรงกระตุ้นต่างๆ มีความเชื่อมั่นในตนเองและสามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงให้ ชีวิตตนเองดีขึ้น จากการศึกษาของ วาริรัตน์ ถาน้อย และคณะฯ (2555) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า บทบาทสำคัญของตัวแปรที่สามารถลดกระบวนการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงในการฆ่าตัวตาย ได้แก่ ความเข้มแข็งในชีวิต และการสนับสนุนทางสังคม โดยที่ความเข้มแข็งในชีวิตทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่าน จากเหตุการณ์ในชีวิตเชิงลบใน

การช่วยลดการเกิดความตึงเครียดทางอารมณ์อันจะส่งผลต่อการลดพฤติกรรมเสี่ยงในการฆ่าตัวตาย นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

เช่นเดียวกันที่ว่า บุคคลสามารถเผชิญกับภาวะวิกฤตท่ามกลางสถานการณ์ที่โหดร้ายได้ และมีกลไกในการเผชิญปัญหา กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้ดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างปกติสุข คือ พลังสุขภาพจิต (มณีวรรณ สุวรรณมณี, วิชา แซ่เซี้ย, และ ประณีต ส่งวัฒนา, 2557) ดังนั้น บุคคลที่มีระดับความเข้มแข็งทางจิตใจสูงมักจะมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงไปด้วย และมักจะมีศักยภาพในการต่อสู้กับปัญหา (ฐิชาธิ์คม พะยอมยงค์, 2554) ดังเช่น ประสบการณ์ภัยพิบัติสึนามิและการฟื้นฟูพลังของวัยรุ่นที่ได้รับผลกระทบภัยพิบัติสึนามิ พ.ศ.2547 : การศึกษาแบบผสมวิธี พบว่า ประสบการณ์ภัยพิบัติสึนามิมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความสามารถในการฟื้นฟูพลังตามสถานการณ์ด้านการมีแหล่งสนับสนุนและทรัพยากรภายนอก (นภชนก สุขประเสริฐ, 2553) ทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต้องประสบกับเหตุการณ์เลวร้ายบ่อยครั้งจึงพยายามสร้างเกราะป้องกันให้กับตนเองโดยสร้างความยืดหยุ่นทนทานให้กับตนเองเมื่อต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตในชีวิตบุคคลจะมีความอดทนและพยายามหาทางออกที่เหมาะสม ดังนั้นความยืดหยุ่นทนทานจึงช่วยให้บุคคลผ่านพ้นปัญหาอุปสรรคและดำเนินชีวิตต่อไปได้ (สมิต อนันต์ปฏิเวธ, วิชา เฟ็งเสงี่ยม, และ จันทรเพ็ญ อัครสถิตานนท์, 2554) ทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มักต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆมากมายซึ่งถ้าไม่สามารถเผชิญปัญหาได้อย่างเหมาะสมมักจะสร้างความคับข้องใจ และ กระบวนการในการปรับตัวต่อความซับซ้อนใจของแต่ละคนจะมีแบบแผนที่ไม่เหมือนกัน (จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์, 2556) หากทหารยังคงมีปัญหาทางจิตใจอย่างต่อเนื่องและไม่ได้รับการแก้ไขผลกระทบที่ตามมานอกจากกองทัพจะสูญเสียงบประมาณและค่าใช้จ่ายในการดูแลทหารที่มีอาการเจ็บป่วยทางจิตแล้ว กองทัพยังต้องสูญเสียกำลังพลที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ (วิเชียร ศรีภูธร, 2555) ทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงควรได้มีกลวิธีในการเผชิญปัญหาให้สอดคล้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิตภายใต้สถานการณ์ความกดดันที่รุนแรงเพื่อป้องกันความซับซ้อนใจอันนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตต่อไป ดังเช่น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกสอดคล้องกลมกลืนในชีวิตกับความเครียดในการปฏิบัติงานของทหารในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยมีกลวิธีการเผชิญปัญหา เป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่า ความรู้สึกสอดคล้องกลมกลืนในชีวิตมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดในการปฏิบัติงานและกลวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงปัญหา และพบว่าความรู้สึกสอดคล้องกลมกลืนในชีวิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับกลวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาและแบบการแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดในการปฏิบัติงาน (ไหมไทย ไชยพันธุ์, และ ณัฐสุดา เต้พันธ์, 2555) ซึ่งกระบวนการตอบสนองของร่างกายเพื่อลดความรุนแรงของปัญหา หรือความคับข้องใจ เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลทั้งทางกายและใจ คือ พฤติกรรมเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหา (Problem-focused coping behavior) และพฤติกรรมเผชิญปัญหาแบบมุ่งอารมณ์ (Emotional-focused coping behavior) ซึ่งทั้งสองแบบมีความเหมาะสมกับลักษณะของปัญหาที่แตกต่างกันขึ้นกับสภาพปัญหาที่บุคคลพบเจอขณะนั้น (กุนนที นवलสุวรรณ, อายุพร ประสิทธิ์เวชชากร, และ องค์กร ประจันเขตต์, 2555)

ในการใช้ชีวิตประจำวันหรือในการปฏิบัติงานมักต้องพบกับบุคคลที่หลากหลายทั้งบุคลิกภาพ และความคิดเห็น ที่แตกต่างกันจนทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันนำไปสู่ความขัดแย้ง หรือเกิดปัญหาระหว่างสัมพันธ์ภาพ เกิดสัมพันธ์ภาพที่มีรอยร้าวซึ่งปัจจัยที่ช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ สุขหรือสามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่นท่ามกลางวิกฤตการณ์หลายๆอย่างคือ การให้อภัย เมื่อบุคคลมีคุณสมบัติการให้อภัยจะทำให้บุคคลนั้นไม่มีความโกรธแค้นจนในที่สุดจะมีอำนาจโน้มน้าวที่จะพัฒนาไปสู่ความเห็นอกเห็นใจ ความห่วงใย และความรักไปสู่ผู้อื่น (เจนจิรา เพื่อนฝูง, 2556) โดยบุคคลจะลดแรงจูงใจที่จะตอบโต้หรือหลีกเลี่ยงจากบุคคลที่ทำให้ชุ่นเคืองและเพิ่มแรงจูงใจที่จะกลับมาคืนดีกันและมีมิตรภาพที่ดีต่อบุคคลที่ทำให้ชุ่นเคือง (ธีระภัทร กุโลภาส, วิธัญญา วัฒนโณ, และ สรียา โชติธรรม, 2556)

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าทหารที่ต้องปฏิบัติภารกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งต้องพบกับภาวะกดดันหลากหลายรูปแบบอาจส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพทางกายและสุขภาพจิตได้หากไม่ได้รับการดูแลหรือมีแนวทางในการดูแลที่ไม่ตรงตามความต้องการของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นำไปสู่อาการป่วยทางจิตและเกิดการสูญเสียของกำลังพล ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง ปัจจัยทำนายภาวะสุขภาพจิตของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อเป็นแนวทางในการเฝ้าระวังภาวะสุขภาพจิตของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

คำถามวิจัย

1. ทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความยืดหยุ่นทนทานอยู่ในระดับใด
2. ทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาในระดับใด
3. ทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการให้อภัยอยู่ในระดับใด
4. ความสัมพันธ์ของความยืดหยุ่นทนทาน พฤติกรรมการเผชิญปัญหา และการให้อภัย กับ ภาวะสุขภาพจิตของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
5. ปัจจัยใดที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพจิตของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความยืดหยุ่นทนทานของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อศึกษาระดับการให้อภัยของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพจิตของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยความยืดหยุ่นทนทาน พฤติกรรมการเผชิญปัญหา และการให้อภัยส่งผลต่อภาวะสุขภาพจิตของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ประโยชน์สำหรับทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
 - 1.1 เพื่อลดอัตราการเจ็บป่วยด้านสุขภาพจิตของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการส่งเสริมให้มีความยืดหยุ่นทนทานและมีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาที่เหมาะสม
 - 1.2 เพื่อป้องกันการสูญเสียกำลังพลที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากปัญหาสุขภาพจิตด้วยการส่งเสริมการให้อภัยระหว่างบุคคล
 - 1.3 เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางร่างกายและจิตใจของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยการให้ความรู้และสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการผ่อนคลาย
2. ประโยชน์สำหรับองค์กร
 - 2.1 เพื่อลดอัตราการสูญเสียกำลังพลของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากปัญหาสุขภาพจิตด้วยการส่งเสริมการให้อภัยในองค์กร และการส่งเสริมให้มีความยืดหยุ่นทนทาน พร้อมทั้งสามารถประเมินภาวะสุขภาพจิตได้สะดวกรวดเร็ว
3. ประโยชน์ในงานวิจัย
 - 3.1 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการเฝ้าระวังป้องกันปัญหาภาวะสุขภาพจิตของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะสุขภาพจิต ความหมายภาวะสุขภาพจิต ลักษณะผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ลักษณะผู้ที่มีปัญหาทางสุขภาพจิต ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพจิต และแนวทางส่งเสริมสุขภาพจิต

แนวคิดเกี่ยวกับความยืดหยุ่นทนทาน ความหมายของความยืดหยุ่นทนทาน คุณลักษณะของความยืดหยุ่นทนทาน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความยืดหยุ่นทนทาน และวิธีการเสริมสร้างความยืดหยุ่นทนทาน

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเผชิญปัญหา ความหมายรูปแบบการเผชิญปัญหา และรูปแบบการเผชิญปัญหา

แนวคิดเกี่ยวกับการให้อภัย ความหมายการให้อภัย ประเภทการให้อภัย และองค์ประกอบของการให้อภัย

แนวคิดเกี่ยวกับทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ธรรมนูญกองทัพไทย คำจำกัดความทางทหาร

ขอบเขตด้านประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ทหารทุกชั้นยศที่กำลังปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งตามพื้นที่ปฏิบัติงาน 3 พื้นที่ คือ พื้นที่นราธิวาส ,พื้นที่ยะลา และพื้นที่ปัตตานี ประกอบด้วย ค่ายสิรินธร จังหวัดปัตตานี (พื้นที่ปฏิบัติงาน จังหวัด ยะลา) ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี, กองพลทหารราบที่ 15 จังหวัดปัตตานี (พื้นที่ปฏิบัติงาน จังหวัด ปัตตานี) และ ค่ายกัลยาณิวัฒนา จังหวัด นราธิวาส (พื้นที่ปฏิบัติงาน จังหวัด นราธิวาส) จำนวน 14,000 นาย สํารวจเมื่อเดือน มกราคม 2558 และกรกฎาคม 2558 (จากบัญชีสถานภาพการบรรจุกำลังพล หน่วย พล.ร.15 ประจำเดือนธันวาคม 2557 ข้อมูลกำลังพลฝ่ายกำลังพลจังหวัดทหารบกปัตตานีและจากการคาดการณ์กำลังพล2 กองพันของค่ายกัลยาณิวัฒนา)

ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

- ตัวแปรอิสระ** คือ
1. ความยืดหยุ่นทนทาน
 - 1.1 ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
 - 1.2 ความมั่นใจในการดำรงชีวิตอยู่
 - 1.3 การมีสิ่งสนับสนุนทางสังคม
 - 1.4 การมีชีวิตอยู่ด้วยความมั่นคงทางจิตวิญญาณ
 - 1.5 ความสามารถในการผ่อนคลายความเครียดและแก้ไข
ปัญหา
 2. พฤติกรรมการเผชิญปัญหา
 - 2.1 พฤติกรรมการเผชิญปัญหา แบบมุ่งแก้ไขปัญหา
 - 2.2 พฤติกรรมการเผชิญปัญหา แบบมุ่งลดอารมณ์
 3. การให้อภัย
 - 3.1 การให้อภัยตนเอง
 - 3.2 การให้อภัยผู้อื่น
 - 3.3 การให้อภัยสถานการณ์

ตัวแปรตาม คือ ภาวะสุขภาพจิต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1) **ภาวะสุขภาพจิต (Mental Health)** หมายถึง สภาพความสมบูรณ์ของจิตใจทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบและกดดันในชีวิตจนสามารถจัดการกับความคิด อารมณ์ การแสดงออกต่อตนเอง ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หรือผู้อื่น และสังคม ไม่เกิดอาการเจ็บป่วยทางจิต สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีความสุขและสร้างสรรค์ โดยไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น

2) **ความยืดหยุ่นทนทาน (Resilience)** หมายถึง ความสามารถของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการรู้ตัว ปรับตัวและฟื้นตัวกลับสู่ภาวะสมดุลในตัวเองเชิงบวก หลังจากพบกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เหตุการณ์วิกฤติ หรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความยากลำบากในชีวิตทางร่างกายหรือจิตใจ

2.1) **ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น** หมายถึง ทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสามารถในการดำเนินชีวิตในสังคม มีความผูกพันที่ดีต่อผู้อื่น มีความสำเร็จในด้านการเรียนและการทำงาน มีความใกล้ชิดกับชุมชน

2.2) ความมั่นใจในการดำรงชีวิตอยู่ หมายถึง ทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถดำรงชีวิตได้บนพื้นฐานของความเข้มแข็ง ไม่อ่อนไหวง่าย มีความอดทน รู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่นได้ดี สามารถคิดและประเมินตนเองได้ในการดำรงชีวิต

2.3) การมีสิ่งสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสมาชิกในครอบครัว พี่น้อง เครือญาติ เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใต้บังคับบัญชา คอยให้การช่วยเหลือสนับสนุน ปลอดภัย ให้กำลังใจ และรับฟัง เมื่อต้องเผชิญกับสิ่งเร้าหรือวิกฤติที่เข้ามาในชีวิต

2.4) การมีชีวิตอยู่ด้วยความมั่นคงทางจิตวิญญาณ หมายถึง ทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีแหล่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ สามารถประกอบศาสนกิจได้ดี

2.5) ความสามารถในการผ่อนคลายความเครียดและแก้ไข้ปัญหา หมายถึง เป็นความสามารถของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เลือกใช้ หรือปฏิบัติเมื่อมีสิ่งเร้าหรือวิกฤติเข้ามาในชีวิต เป็นบุคคลที่มีพื้นฐานอารมณ์ดี มีอารมณ์ขัน และไม่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพทั้งทางกายและทางใจ

3) พฤติกรรมการเผชิญปัญหา (Coping) หมายถึง เป็นกระบวนการของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้ความพยายามทั้งในรูปแบบของพฤติกรรม (Behavior) และความนึกคิด (Cognitive) เพื่อจัดการกับสถานการณ์ที่ประเมินว่าเป็นปัญหาซึ่งต้องใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่

3.1) การเผชิญกับปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem-focused coping) หมายถึง เป็นพฤติกรรมที่ทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้พยายามจัดการกับปัญหาโดยใช้กระบวนการทางปัญญา กำหนดขอบเขตของปัญหา หาทางเลือก เน้นที่ต้นเหตุในการแก้ปัญหา และวิเคราะห์หาทางแก้ไข้ปัญหา

3.2) การเผชิญกับปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ (Emotional-focused coping) หมายถึง เป็นพฤติกรรมที่ทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จัดการกับอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ โดยไม่ได้มุ่งแก้ที่ปัญหา แต่แสดงพฤติกรรม การหลีกเลี่ยง พยายามลืม การเพ้อฝัน การแยกตนเอง หรือการเลือกให้ความสนใจเฉพาะสิ่งที่ตนสนใจ

4) การให้อภัย (Forgiveness) หมายถึง เป็นการตอบสนองของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อผู้อื่น ทั้งเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการเอาชนะความรู้สึก การคิด และพฤติกรรมที่ไม่ดีต่อบุคคลอื่น ไม่ผูกโกรธ ไม่มีความรู้สึกขุ่นมัว แต่มีการตอบโต้ในรูปแบบที่เพิ่มแรงจูงใจในการที่จะกลับมาคืนดีกัน เป็นมิตรที่ดีต่อบุคคลอื่นโดยลดการแสดงออกทั้งกายวาจา และใจที่สื่อถึงความรู้สึกในทางที่ไม่ดีด้วยความเต็มใจ เพื่อกลับสู่สภาพปกติของสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลมากขึ้น

4.1) การให้อภัยตนเอง (Forgiveness for self) หมายถึง พฤติกรรมการตอบสนองของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีต่อตนเองที่เป็นสาเหตุให้เกิดความสูญเสีย ความผิดพลาด หรือความเดือดร้อน ส่งผลให้เกิดความขุ่นเคืองใจ โดยการยกโทษให้กับตนเอง ลดความรู้สึกผิดหรือความรู้สึกเชิงลบ มีความหวัง การยอมรับ การเรียนรู้ข้อบกพร่อง และให้โอกาสตนเอง

4.2) การให้อภัยผู้อื่น (Forgiveness for others) หมายถึง พฤติกรรมการตอบสนองของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อบุคคลอื่นที่ก่อให้เกิดความโกรธ ขุ่นเคืองใจ ไม่พอใจ หรือเดือดร้อน โดยการลดความรู้สึกโกรธ หรือปราศจากความโกรธที่มีต่อบุคคลอื่น ด้วยการใช้เหตุผลและมองการกระทำเหล่านั้นด้วยความเมตตา มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ไม่หลบหลีก ไม่แสวงหาการแก้แค้น หรือไม่มีความต้องการที่จะได้รับการชดเชย มีการยอมรับ และให้โอกาสกับบุคคลอื่นที่เป็นสาเหตุ

4.3) การให้อภัยสถานการณ์ (Forgiveness for situation) หมายถึง พฤติกรรมการตอบสนองของทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีต่อเหตุการณ์ที่เลวร้ายในชีวิต หรือเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ก่อให้เกิดความสูญเสีย ความเดือดร้อน โดยการแสดงความจริงใจ การเปิดใจยอมรับ การค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ลดความรู้สึกและพฤติกรรมที่แสดงถึงความโกรธ และไม่หลบหลีกต่อสถานการณ์นั้น

5) ทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง ทหารทุกชั้นยศที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วย ทหารที่ปฏิบัติงานอยู่ในค่ายสิรินธร จังหวัดปัตตานี (พื้นที่รับผิดชอบและปฏิบัติงาน จังหวัด ยะลา) ค่ายอิงคยุทธบริหาร และกองพลทหารราบที่ 15 จังหวัดปัตตานี (พื้นที่รับผิดชอบและปฏิบัติงาน จังหวัด ปัตตานี) ค่ายกัลยาณิวัฒนา จังหวัด นราธิวาส (พื้นที่รับผิดชอบและปฏิบัติงาน จังหวัด นราธิวาส)

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

